

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
mint felülvizsgálati bíróság

Gfv. IX. 30.316/2008/8.szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a dr. Pálvölgyi Ferenc főosztályvezető ügyész által képviselt **felperesnek**, dr. Nagy András ügyvéd **alperes** ellen általános szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt a Fővárosi Bíróságnál 15.G.40.441/2006. szám alatt indult és a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.095/2007/8. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen az alperes által 27. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.095/2007/8. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését megszünteti.

Ez ellen az ítélet ellen további nincs jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint az alperes gépjármű vásárlásához fogyasztási hitelszerződéseket kötött az ügyfeleivel, amely szerződések megkötéséhez az általa készített blanketta szerződés mintákat használta fel. A "Hitelszerződés Egyedi Feltételei" elnevezésű blanketta szerződéshez mellékeltek többek között a "Hitelszerződés Általános Feltételei", továbbá a "Teljes Védelem" elnevezésű írásbeli nyilatkozatot, valamint az "Opció Adásvételi Szerződés" elnevezésű Általános Szerződési Feltételeket.

A felperes az 1978. évi 2. tvr. (Ptké.II.) 5. §-ának a/ pontjában írt felhatalmazás alapján indított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a Ptk. 685. §-ának e/ pontján alapuló fogyasztói szerződéseknek minősülő szerződések megkötéséhez felhasznált a "Hitelszerződés Általános Feltételei" elnevezésű általános szerződési feltétel (a továbbiakban: ÁSZF) 3/B. és 3/C. pontja a 13. pontja (i), (ii), (iii) alpontja; a 14. pontja, a 17. pontja, a

22. és 23. pontja, a 23/B. pont (i), (ii), (iii) alpontjai, a 23/B. pontja, 25. pontja, 26. pontja, 27., pontja 28. pontja, 29. pontja és 30. pontja egyes rendelkezései; végül "A Teljes Védelem" elnevezésű nyilatkozat mint általános szerződési feltétel 1.5. - 1.9. pontjai, valamint 2.1. a/ pontja egyes feltételei a Ptk. 209. §-ának (1) bekezdése a, 209/A. §-ának (2) bekezdése, valamint a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szerint tisztességtelenek, ezért az ott írt feltételek semmisek. Egy részük a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelen feltételekről szóló 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 1. és 2. §-a szerint tisztességtelennek minősül; más részük a személyi adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. §-ának 1. pontja, 3. §-a (1) bekezdésének b/ pontja és (7) bekezdése, az 5. §-ának (1) és (2) bekezdése, valamint 6. §-ának (2) bekezdése szerint, továbbá a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 29. §-ának (1) bekezdésébe, a (3) bekezdésébe ütközik. A jogszabályba ütköző szerződési feltétel kikötése önmagában tisztességtelen, ezért az ÁSZF, valamint a Teljes védelem elnevezésű iratok kifogásolt kikötése tisztességtelenségének ezáltal semmisségének megállapítását kérte.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Védekezésében egyrészt vitatatta a felperes perbeli legitimációját, másrészt arra hivatkozott, hogy a kifogásolt kikötések nem tisztességtelenek.

Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság a 15.G.40.441/2006/26. számú ítéletében megállapította, hogy a "Hitelszerződés Általános Feltételei" elnevezésű általános szerződési feltételek 13. pontjának (i), (ii), (iii) alpontjai a 22. pontjában foglalt egyes kikötések, a 23.D. pontja, a 25. pontja, a 28. pontja, valamint a 29. és 30. pontjában foglalt kikötések tisztességtelen feltételt tartalmaznak, ezért érvénytelenek.

A Fővárosi Ítéltábla a mindkét peres fél fellebbezése folytán hozott 6.Pf.21.095/2007/8. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperes 2005. június 30. napja és 2006. május 21. napja között alkalmazott ÁSZF 3/B. "adókártya fénymásolata, bankszámlakivonat, közüzemi számla fénymásolata, végül a három utolsó bankszámla másolata szövegrészenek;

A 14. pont második mondatának; a 22. pontból a hitelező döntése alapján szövegrésznek, a kifizetésre került szövegrészből a "het" feltételes módjelének, továbbá az illetve részleges vagy teljes előtörlesztésre fordítható szövegrészenek;

A 23/B. pont a biztosított hozzájárul ahhoz (i) alpont "a biztosítási szerződés kedvezményezettje a T legyen"; (ii) alpont "a biztosítók a biztosítási szolgáltatás teljesítésével összefüggő

személyes és egészségi állapotával valamint a hitelszerződésével kapcsolatos adatait beszerezzék, nyilvántartsák, egymásnak és a T részére átadják, egyúttal felmenti az ezen adatokat kezelő intézményeket és személyeket a titoktartási kötelezettség alól"; (iii) alpont, "a biztosítók informatikai felügyeletét végző G B B A nevű cég a nyilvántartott adatokba betekintsen" szövegrészenek; a 23/B. pont "a biztosított kijelenti, hogy a nyilatkozat aláírása előtt a szerződőtől a BIT 102. §-ában foglaltaknak megfelelő tájékoztatását megkapta" szövegrészenek, a 26. pont "az ügyfél továbbá hozzájárul ahhoz, hogy... adatait a hitelező kizárólag tárolás céljából a hitelező anyacégének P-ba továbbítsa" szövegrészenek;

a 27. pont "és a hitelszerződéssel kapcsolatos minden információk, adatok és dokumentációk a harmadik fél részére átadhat" szövegrészenek;

A teljes védelem elnevezésű nyilatkozat 1.5. - 1.9. pontjainak és a 2.1. a/ alpontjának érvénytelenségét is megállapította.

Az ÁSZF 28. pontjának támadott rendelkezései érvénytelenségének megállapítását mellőzte, míg az ÁSZF 29. pontja érvénytelenségének megállapítását az első mondat "az ügyfélnek küldött felszólítás postára adását követő 8 nyolc munkanap elteltével" szövegrészt, valamint (i) alpontja "vagy nem teljesíti teljes mértékben a hitelszerződés rendelkezéseinek értelmében rá háruló bármely kötelezettségét" szövegrészt meghaladóan mellőzte. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyta helyben, hogy az érvénytelenséget az alperessel 2005. június 30. napja és 2006. május 21. napja közötti időszakban szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapította meg azzal, hogy a 2006. március 1. napját megelőzően kötött és 2006. március 17-éig teljesített szerződéseket az érvénytelenség megállapítása nem érinti; továbbá, hogy az alperes a közzétételre 30 napon belül köteles.

A másodfokú bíróság a felek fellebbezését részben találta alaposnak.

Nem fogadta el az elsőfokú bíróság jogi álláspontját, miszerint a jogszabályba ütköző kikötések érdemi vizsgálatára azért nincs a bíróságnak jogi lehetősége, mert e kikötések a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerint semmisek. Hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság 1/1983.GKT-PKT számú közös tanácselnöki állásfoglalására miszerint az ÁSZF megtámadása esetén a bíróságnak a sérelmes kikötés érvénytelenségét akkor is meg kell állapítania, ha a kikötés egyébként semmis. A másodfokú bíróság ezért a feltétel tisztességtelenségét annak ellenére érdemben bírálta el, hogy ezek megalapozottságát az elsőfokú bíróság nem vizsgálta.

A jogvita elbírálására a 2006. március 1-jét megelőző, illetve az azt követő időszakban irányadó hatályos jogszabályokat, - a Ptk.

209/B. §-ának (1) bekezdését illetőleg a 2006. március 1-jétől hatályos 209. § (1) bekezdését - a 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet rendelkezéseit, valamint a Ptk. 685. § e/ pontját alkalmazta tekintve, hogy az ÁSZF felhasználásával a perbehozott hitelszerződéseket adósként a Ptk. 685. §-ának e/ pontja szerinti fogyasztók kötötték. Az ÁSZF 30. pontjában írt kikötések kivételével a további alább felsorolt kikötések tisztességtelenségének a Ptk. 209/B. § (1) bekezdése, illetve a 209. § (1) bekezdése, a 30. pontjában írt feltételek tisztességtelen voltát pedig 18/1999.(II.5.) Korm. rendelet 2.1. a. pontja alapján állapította meg.

A felperes az elsőfokú bíróság által el nem bírált keresetében az ÁSZF 3/B. pontja által a hitelfolyósításhoz előírt okmányok közül a személyi igazolvány, adókártya, a közüzemi számla fénymásolata, bankszámlakivonat, továbbá három utolsó bankszámla másolat megkövetelését jogszabályba ütközőként minősítette tisztességtelennek. A másodfokú bíróság megítélése szerint az ÁSZF 3.B. pontjában felsorolt és a keresetben támadott okiratok közül kizárólag a személyi igazolvány olyan, amely másolatának kezelés alkalmas az adós személyazonosságának igazolására, ugyanakkor nem tartalmaz olyan további személyes adatokat, amelyek kezelése ne kötődne annak céljához, a hitelezés biztonságának elősegítéséhez. Ezzel szemben az adókártya, a bankszámlakivonatok és a közüzemi számlák nem szükségesek a személyazonosság megállapításához, és azokon szereplő adatok a hiteljogviszonnyal nem hozhatók összefüggésbe, ezért az adókártya fénymásolata, a bankszámlakivonat, a közüzemi számla fénymásolata és a három utolsó bankszámla másolata szövegrész tisztességtelen kikötéseket tartalmaz.

Osztotta a felperes jogi álláspontját avonatközásban, hogy az ÁSZF 13. pontja (i) - (iii) alpontjainak az előtörlesztés esetén alkalmazandó kamat mértékére, az előtörlesztés részleges kizárására és a hátralévő tőkeösszeg és törlesztő részlet újra kalkulálására vonatkozó kikötései tisztességtelennek minősülnek. A hiteljogviszonyokra is irányadó a Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése szerint a jogosult a lejárat előtti törlesztést is köteles elfogadni, ilyenkor a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártalanítás nem jár. A feleknek az ilyen kamatra vagy kártalanításra vonatkozó megállapodása semmis, és nem tartalmaz ezzel ellentétes rendelkezést az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 214. §-ának (1) és (2) bekezdése sem. Az alperes a 13. pont hivatkozott alpontjaiban a kieső kamatbevételből származó kárát kívánta érvényesíteni, ezért a kikötés tisztességtelen. Az alperes az előtörlesztéssel felmerült többletköltségeit költségként ún. stornódíj formájában érvényesítheti. Előtörlesztés esetére az ügyleti kamat egy részének - a futamidő első negyedében pedig

egészének - felszámítása viszont tisztességtelen feltételnek minősül.

Az alperes számára egyoldalú tisztességtelen előnyt jelent az előtörlesztés alkalmának felhasználása arra, hogy az eredeti megállapodástól eltérő módon határozza meg az adós fennálló tartozását, és ezt vegye az előtörlesztés számításának alapjául.

Az ÁSZF 14. pontjának azon rendelkezését, amely kizárólag egy alkalommal teszi lehetővé az adós számára a részleges előtörlesztést, a Ptk. 292. §-ába ütközés miatt nyilvánította tisztességtelennek.

Nem fogadta el az elsőfokú bíróságnak az ÁSZF 22. pontja vonatkozásában hozott döntését, miszerint a Szerződési Feltétel a biztosító által fizetett kártérítési összeg engedményezésére vonatkozó kikötése a fogyasztó beszámítási lehetőségét kizárja. Egy részét azonban eltérő okból tisztességtelennek minősítette. Álláspontja szerint nem egyeztethető össze a szerződés céljával az a rendelkezés, amely az alperes döntésére bízta a hátralékot meghaladó összegnek a hovafordítását. E rendelkezés a fogyasztónak a jogszabályon alapuló előtörlesztési jogát az engedményezett kártérítés tekintetében kötelezettséggé alakítja át, e szerződéses kikötés pedig tisztességtelen.

Tisztességtelennek találta az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával ellentétben az ÁSZF 23/B., illetve 23/D. pontjaiban foglalt feltételeket a Ptk. 2006. március 1. napját megelőzően hatályban volt Ptk. 209/B. § (2) bekezdés b/ pontjára hivatkozva tekintve, hogy olyan, a biztosítási szerződésre tartozó nyilatkozatokat tartalmaznak, amelyek nem a hitel-jogviszonyra vonatkoznak. Ugyanezen okból állapította meg a "Teljes Védelem" elnevezésű nyilatkozat 2.1. a pontjának, valamint az 1.5.-1.9. alpontjainak érvénytelenségét is.

Az ÁSZF 25. pontja olyan nyilatkozatot foglalt az ÁSZF-be, amely magának az ÁSZF-nek a megismerésére vonatkozik, ezáltal a nyilatkozat rendeltetésével a kikötés összeegyeztethetetlen, függetlenül attól, hogy az alperes az ÁSZF minden oldalát aláírhatja a fogyasztókkal.

Tisztességtelennek találta az ÁSZF 26. pontjában írt és a felperes által támadott kikötéseket is. A kikötés a fogyasztó személyes adatainak tárolás céljából olyan gazdálkodó szerv részére történő átadását rendeli, amely a fogyasztóval nem áll szerződéses jogviszonyban, a hitelszerződés szempontjából pedig kívülállónak minősül. Ez a kikötés sérti egyrészt az 1992. évi LXIII. törvény 5. §-a (1) és (2) bekezdésének előírásait, másrészt a fogyasztók személyiségi jogainak sérelmével is jár.

Osztotta a felperes jogi álláspontját az ÁSZF 27. pontjában foglalt feltétel tisztességtelensége kérdésében. Az engedményezés

reményében tárgyalásokat folytató üzleti partner részére kizárólag a vételi ajánlat kialakításához szükséges adatok, információk és okiratok bocsáthatók rendelkezésre. A fogyasztók személyes adatai ennek körén kívül esnek, ezért az alperesnek arra való feljogosítása, hogy minden, az utóbbiakat is magában foglaló adatot a lehetséges engedményes részére kiadjon tisztességtelen.

Az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben nem találta tisztességtelennek az ÁSZF 28. pontjában foglalt kikötéseket. Az ÁSZF 29. (i) alpontja azon kikötésének tisztességtelenségét állapította meg, amely a fogyasztó bármely ráháruló szerződésszegése esetére biztosította az alperes részére a felmondás lehetőségét, mivel a jelentéktelen, a szerződés teljesítését nem veszélyeztető kötelezettségszegések esetére is megteremti a jogviszony felszámolásának lehetőségét az alperes számára, amely aránytalanul súlyos jogkövetkezmény egy kisebb kötelezettségszegés esetére.

Az ÁSZF 29. pontja (i) alpontjának második fordulata - amely feljogosította az alperest arra, hogy a felszólítás kézbesítésének sikerétől függetlenül éljen a felmondás jogával - a 28. pontban írt kézbesítési vélelemre vonatkozó utalás nélkül - tisztességtelennek minősítette. A 29. pontban írt további kikötések tisztességtelenségének megállapítását mellőzte.

Álláspontja szerint az ÁSZF 30. pontjában írt kikötés anélkül teszi lehetővé az alperes számára a hitelszerződés egyoldalú módosítását, hogy erre az esetre biztosítaná a fogyasztók számára a szerződés azonnali hatályú felmondásának lehetőségét, ezért ez a feltétel a Rendelet 2. § d/ pontjának második fordulója értelmében minősül tisztességtelennek.

A másodfokú bíróság az alperes által becsatolt ÁSZF szövegeiből megállapította, hogy az ÁSZF 2005. június 30-ától 2006. május 21-éig hatályban volt szövegváltozatai a keresettel támadott szövegrészeket változatlanul tartalmazzák. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét evonatkozásban kiegészítette. Az érvénytelenséget az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal állapította meg azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása nem érinti a 2006. március 1-jét megelőzően kötött és a kereset benyújtásáig már teljesített szerződéseket. A közzétételre vonatkozó teljesítési határidővel az elsőfokú bíróság ítéletét kiegészítette.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben - tartalma szerint - annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset teljes elutasítását és a felperes perköltségeiben való marasztalását kérte.

Előadta, hogy a jogerős ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelmen. A keresetlevélhez csatolt ÁSZF 2006. január 31-éig volt hatályban. A másodfokú bíróság azonban a 2006. május 21-éig alkalmazott ÁSZF-ek tekintetében is megállapította a tisztességtelenséget, és ezzel megsértette a Pp. 3. §-ának (2) bekezdését, a 215. §-át, valamint a Ptk. 209. §-ának (2) bekezdését.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság anyagi jogi okból sem terjeszthette ki az ítéletet a keresettel nem támadott ÁSZF-re. Az a körülmény, hogy a keresettel érintett feltételekkel változatlan tartalommal szerepeltek a később hatályos ÁSZF-ben is nem elegendő ahhoz, hogy a tisztességtelenségüket a bíróság az előzővel azonos módon ítélje meg. Ehhez a támadott rendelkezéseknek a szerződés egyéb feltételeivel való egybevetése is szükséges, mivel a szerződés egyéb feltételeinek változása érdemben befolyásolhatja a felek jogainak és kötelezettségeinek egységét. Erre azonban a kereset nem tartalmazott előadást.

Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem vizsgálta a szerződési feltételek tisztességtelensége megállapításának jogszabályi feltételeit. A 2006. március 1-je előtt hatályos, a Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdése, majd az ezt követő időben hatályos 209. § (1) bekezdése is, a szerződési feltétel tisztességtelensége megállapításának három konjunktív feltételét tartalmazza nevezetesen: a jóhiszeműség és tisztesség megsértését, a fogyasztónak okozott hátrány egyoldalú jellegét, valamint a hátrány indokolatlanságát. Ezt támasztja alá az Európa Tanács 1993. április 5-ei 93/13. EKG. irányelv 3. cikk első bekezdése is, miszerint a szerződési feltétel akkor tekinthető tisztességtelennek, ha a jóhiszeműség követelményeivel ellentétben a felek szerződésből eredő jogaikban és kötelezettségeikben jelentős egyenlőtlenségeket idéz elő. Bár a bizonyítás a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felperest terhelte, a felperes a fentiekre vonatkozóan bizonyítási indítványt nem terjesztett elő.

Hivatkozott arra, hogy a feltétel tisztességtelenségének megállapításához vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötéséhez vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét és az említett feltételeknek a szerződés más feltételeivel való kapcsolatát. Az alperes korábban részletesen ismertette a gépkocsi hitelezés piaci sajátosságait, a felperes viszont evonatkozásban semmiféle előadást nem tett.

Állította, hogy a jogszabálysértő feltétel önmagában nem minősül tisztességtelennek. A szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítása iránti eljárásban nincs lehetőség más semmisségi okra hivatkozni. A másodfokú bíróság az 1/1983.GKT-PKT állásfoglalásra utal, amely egyrészt a perbeli esetre nem irányadó, másrészt csupán

annyt állapít meg, hogy a bíróság egyéb semmisségi ok fennállása estén is megállapíthatja a tisztességtelenséget. A jogerős ítéletnek ezért azok a rendelkezései, amelyek valamely szerződési feltétel tisztességtelenségét annak jogellenessége miatt állapítja meg a Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdésébe, illetőleg 209. §-ának (1) bekezdésébe, valamint a Ptké.II.5. §-ába ütköznek.

Az egyes pontok, illetőleg alpontok tisztességtelenségének megállapítása körében előadta a következőket.

Az ÁSZF 3/B. pontjában foglalt feltételeket a jogerős ítélet a Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdésébe, illetőleg a 209. §-ának (1) bekezdésébe ütköző módon minősítette tisztességtelennek. Nem vizsgálta sem a tisztességtelenség jogszabályban írt feltételeinek meglétét, sem a szerződéskötés körülményeit, sem a szerződés egész rendszerét.

Előadta, hogy a kikötések egyébként sem tisztességtelenek. A hitel biztosítéka ingó dolog, a személyazonosság igazolása során jelentkező gyakori visszaélések miatt kényszerültek a hitelezők a személyazonosság megállapítása során fokozott körültekintésre és igénylik több okirat bemutatását. Az adókárttyát és a számlamásolatot a személyazonosító okmánnyal való visszaélés lehetőségének a csökkentése miatt kéri, a bankszámla adataira azért van szüksége, mert csoportos beszédési megbízás fizetési módban állapodtak meg, az utolsó három bankszámla másolatának bekérése gyakorlatilag a hitelképesség vizsgálatát jelenti, így az okiratok kezelése összefügg a hitelszerződés céljával és nem érinti a fogyasztó személyhez fűződő jogait.

A személyhez fűződő jogok esetleges sérelme sem eredményezné a szerződési feltétel tisztességtelenségét, e jogok sérelmének ugyanis megvannak a sajátos jogorvoslati eszközei.

Az ÁSZF 13. és 14. pontja tekintetében előadta, hogy azok tisztességtelensége nem állapítható meg. A jogerős ítélet az itt írt feltételeket a Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése, valamint a Hpt. 214. §-ának (1) és (2) bekezdésébe ütköző módon minősítette tisztességtelennek. Nem vizsgálta azonban a tisztességtelenség megállapításának törvényben írt három feltételét, de az alkalmazott feltételek egyébként sem tisztességtelenek. A Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése nem vonatkozik a Hpt-ben szabályozott fogyasztási szerződésekre, mivel a Hpt. szabályainak alkalmazása megelőzi a Ptk. alkalmazását. A Hpt. 214. §-ának (2) bekezdése a hiteldíj csökkentésének kötelezettségét írja elő, ezzel lehetővé teszi, hogy az alperes előtörlesztés esetén is kérjen ellenszolgáltatást, azaz hiteldíjat az adóstól. A költségei csak az esetben térülnek meg, ha a kölcsönt az adós a futamidő végéig törleszti, ezért a Hpt. 214. §-ának (2) bekezdésének helyes értelmezése szerint jogában áll a fogyasztóra terhelni az előtörlesztéssel kapcsolatban keletkezett

méltányolható költségét és kárát is. A részleges előtörlesztés szabályozását tehát a Hpt. 214. §-ának (1) bekezdése sem tiltja.

Az ÁSZF 22. pontjában foglaltakkal kapcsolatban előadta, hogy nem tisztességtelen az a kikötés, miszerint az alperes döntheti el a biztosító által fizetett kártérítési összegből a már esedékesség vált követelése kielégítése után fennmaradó összeg hovafordítását. A kártérítés jogcíme a gépkocsi károsodása, és mert a gépkocsi szolgál a hitelező követeléseinek biztosítására, veszélyeztetheti a hitelező követeléseinek érvényesítését. A rendelkezés ezért nem tartalmaz indokolatlan előnyt az alperesre nézve.

Az ÁSZF 23/B. és 23/D. pontja, valamint a "Teljes védelem" elnevezésű nyilatkozat tekintetében az alperes előadta, hogy mivel az ott írt feltételek nem a hiteljogviszonyra, hanem a perben nem álló biztosító és a fogyasztó közötti biztosítási jogviszonyra vonatkoznak, az ilyen feltétel nem lehet, hátrányos a fogyasztóra, azaz tisztességtelen.

Az ÁSZF 25. pontja tekintetében arra hivatkozott, hogy az írásba foglalt ÁSZF minden oldalát aláíratja az adóssal, ezért kizárt, hogy olyan nyilatkozatot tartalmazzon amelyet a fogyasztó nem ismer vagy nem fogadott el. A kikötés semmilyen módon nem teszi terheesebbé a fogyasztó hiteljogviszonyból származó kötelezettségeit.

Az ÁSZF 26. pontjával kapcsolatban előadta, hogy az adatoknak adattárolás céljából Portugáliába való továbbítása nem sérti az adatvédelmi törvény 5. §-ának (1) és (2) bekezdését. A P-ban székelő anyacége az adatvédelmi törvény 7. §-ának b/ pontja szerint adatfeldolgozónak minősül. Az adatvédelmi törvény nem köti további feltételekhez az anyacég részéről az adatok tárolását.

Az ÁSZF 27. pontjával kapcsolatban arra hivatkozott, hogy a személyi adatoknak az egyezségi tárgyalásokon való átadása mindenképpen indokolt a vételi ajánlat kialakításához szükség lehet a teljes hitelakta tanulmányozására. Ez a kikötés nem biztosít indokolatlan egyoldalú előnyt az alperes részére.

A ÁSZF 29. pontja (i) alpontjának első fordulata a felmondás lehetőségét biztosítja a hitelező részére szerződésszegés esetére. Nincs olyan szabály amely csak bizonyos szerződésszegések esetére adna lehetőséget a hitelező részére a szerződés felmondására, ezért a kikötés tisztességtelensége nem állapítható meg. A második fordulata szerint a szerződés a felszólítás kézbesítése igazolásának hiányában is felmondható. Ez a kikötés tisztességtelenségnek nem tekinthető. Az alperes vállalta, hogy felszólítást küld az adós részére a felmondást megelőzően, de nem

vállalta, hogy a szerződésen alapuló jogai gyakorlását a felmondás kézbesítésétől teszi függővé.

Az alperes álláspontja szerint az ÁSZF 30. pontjában írt feltétel kapcsolatosan az alperes arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a kötetért tartotta tisztességtelennek, mert a hitelpiaci változások miatti egyoldalú módosítás esetére nem biztosított egyidejűleg felmondási jogot a másik fél számára. Ez azért nem tisztességtelen, mert a hitel előtörlesztése biztosított a fél számára, így a 30. pontban szükségtelen külön kikötni a szerződés felmondásának lehetőségét.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

-.-.-

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a másodfokú bíróság a döntésével túlterjeszkedett a kereseti kérelmen. A másodfokú bíróság nem követett el eljárási szabálysértést azzal, hogy meghatározta azt az időtartamot, amely alatt az alperes által alkalmazott szerződési feltételek érvénytelenségét megállapította. A felperes a 2006. március 17-én benyújtott keresetéhez 1/F/3. sorszám alatt csatolt ÁSZF egyes a keresetben pontosan meghatározott feltételei tisztességtelenségének, ezáltal érvénytelenségének megállapítását kérte. A csatolt ÁSZF példányt az alperes bocsátotta a felperes rendelkezésére 2006. január 6-án. Az alperes az ellenkérelmében nem hivatkozott arra, hogy s keresettel támadott általános szerződési feltételeket csak 2006. január 31-éig alkalmazta. Az elsőfokú bíróság ezért azokat az ítélethozatal időpontjában is használatban lévőnek tekintette, a támadott rendelkezéseinek egy részét érvénytelennek nyilvánította. Az elsőfokú bíróság tehát döntését a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között a Pp. 215. §-ának megfelelően hozta meg. Az alperes az első fokú ítélet elleni fellebbezésében nem is állította a Pp. 215. §-ának megsértését, hanem azt sérelmezte, hogy az első fokú ítéletből nem állapítható meg, hogy az érvénytelenség mely időpontban alkalmazott általános szerződési feltételekre vonatkozik. A másodfokú bíróságnak tehát a fellebbezési kérelemre tekintettel csak azt kellett vizsgálnia, hogy a keresetben megjelölt, támadott feltételeket milyen időtartam alatt alkalmazta az alperes, amely időszakban a felperes a keresetét a másodfokú eljárásban korlátozta, azaz lényegében leszállította. Minthogy a keresetben támadott rendelkezések 2005. június 30-a és 2006. május 21-e között alkalmazott általános szerződési feltételek között szerepeltek, ezek érvényessége kérdésében hozott határozattal a másodfokú bíróság nem terjeszkedett túl a leszállított kereseti

kérelmen. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott konkrétan arra, hogy az általános szerződési feltételekben olyan további módosítások történtek, amelyek miatt a keresettel támadott - a módosítással nem érintett - feltételeket nem lehetett volna érvénytelennek ítélni. Ennek hiányában jogszabálysértés nem állapítható meg pusztán annak feltételezésével, hogy az általános szerződési feltételek egyéb rendelkezéseinek megváltoztatása esetleg befolyásolhatja a támadott rendelkezések jogi megítélését.

Alaptalanul állította az alperes, hogy a másodfokú bíróság nem vizsgálta a felperes által kifogásolt szerződési feltételek tisztességtelensége megállapításának jogszabályi feltételeit. Az eljáró bíróságok az egyes feltételeket a Ptk.2006. március 1-jét megelőzően hatályos 209/B. §-ának (1) bekezdése, az azt követően hatályos - a 2006. évi III. törvény 5. §-ának (2) bekezdésével módosított 209. §-ának (1) bekezdése, valamint a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelenné minősülő feltételekről szóló 18/1999.(II.5.) Korm.rendelet a 2. §-ának b/ pontja alapján nyilvánították tisztességtelenné ezáltal érvénytelenné.

A Ptk. 209/B. §-ának (1) bekezdése szerint tisztességtelen az ÁSZF, illetve a fogyasztói szerződés kikötése, ha a jóhiszeműség követelményének megsértésével a feleknek a szerződésből eredő jogosultságait és kötelezettségeit egyoldalúan és indokolatlanul az egyik fél hátrányára állapítja meg.

A (2) bekezdés - a teljesség igénye nélkül - a/ és b/ pontban két feltételt jelöl meg, amelyek kikötése mellett a fogyasztóra nézve egyoldalúan és indokolatlanul hátrányos a jogosultságok és kötelezettségek meghatározása; - nevezetesen, ha a kikötés az adott szerződés típusra irányadó lényeges rendelkezésektől eltér, avagy összeegyeztethetetlen a szerződés tárgyával, illetőleg rendeltetésével.

A (4) bekezdés szerint külön jogszabály meghatározhatja azokat a feltételeket, amelyek a fogyasztói szerződésben tisztességtelenné minősülnek, vagy amelyeket az ellenkező bizonyításáig tisztességtelenné kell tekinteni. Az a külön jogszabály, a már hivatkozott Korm.rendelet, amelynek 1. §-ában mindenképpen tisztességtelenné minősülő, - a 2. §-ában pedig az ellenkező bizonyításáig tisztességtelenné tekintendő szerződési feltételeket sorolja fel, - ugyancsak a teljesség igénye nélkül. A hivatkozott jogszabályok 2006. március 1. napjáig kerültek alkalmazásra. Ezek tükrében jogsértés nélkül állapította meg a másodfokú bíróság a jogszabályba ütköző szerződési feltételek tisztességtelenségét és ezáltal érvénytelenségét.

A Ptk. egyes szerződésekre vonatkozó külön rendelkezései szabályozzák a szerződés lényeges tartalmi elemeit, a feleknek a szerződéssel kapcsolatos alapvető jogait és kötelezettségeit. A szerződésre vonatkozó diszpozitív szabályoktól való eltérés

önmagában nem alapozza meg a kikötés tisztességtelen voltát, feltéve, hogy nem okozza az érdekegyensúly lényeges megbomlását. A jogszabályba ütköző szerződési feltétel kikötése azonban nyilvánvalóan nem egyeztethető össze a szerződés rendeltetésével, ezért a jogszabályba ütköző kikötés tisztességtelensége minden további vizsgálódás nélkül megállapítható, tekintet nélkül a szerződéskötés körülményeire, a kikötött szolgáltatás természetére, valamint a szerződés más feltételeivel való kapcsolatára, amely körülményeket más esetben a Ptk. 209/B. §-ának (3) bekezdése szerint a bíróságnak a tisztességtelenség megállapításánál vizsgálnia kell.

A Ptk. 2006. március 1-jétől hatályos 209. §-ának (1) bekezdése szerint tisztességtelen az ÁSZF, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg. Az új jogszabályhely még példálózó felsorolást sem ad arra vonatkozóan, hogy mely kikötések tekinthetők tisztességtelennek. Az új jogszabályi rendelkezésből is levezethető azonban, hogy ha az ÁSZF-t alkalmazó hitelező jogszabályba ütköző feltételt kényszerít a fogyasztóra, az nem csupán a jóhiszeműség és tisztesség megsértésének, hanem indokolatlannak és a fogyasztóra hátrányosnak is tekintendő. A szerződés egyes részeinek vagy egészének érvénytelensége bizonytalan jogi helyzetet teremt. Előre meg nem határozható számú, a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdése szerinti semmis szerződés jöhet létre, amelyekben azonban a semmisség jogkövetkezményei csak egyenként indított bírósági eljárásokban vonhatók le, (Pp. 3. § (1) bekezdés), ezért a jogszabályba ütköző kikötés hátrányosan befolyásolja a másik szerződő fél jogait és kötelezettségeit. A jogszabályba ütköző feltétel tisztességtelensége tehát akkor is megállapítható, ha egyébként a jogszabályba ütközés már önmagában is a semmisség jogkövetkezményeit vonja maga után. A másodfokú bíróság által felhívott, az 1/1983.GKT-PKT. tanácselnöki állásfoglalás azt a jogelvet fogalmazza meg, hogy semmis feltétel érvénytelenségét a bíróság közérdekű kereset alapján mindenkire kiterjedő hatállyal megállapíthassa.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében több alkalommal hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság elmulasztotta vizsgálni a Ptk. 209. § (2) bekezdésében írt körülményeket. E körben korábban a gépjármű vásárlásához kötődő hitelezés sajátosságaira hivatkozott. Az alperes által felhívott kockázatok azonban más fogyasztói kölcsönök esetére is fennállnak, úgy mint a hitelezői csalás és a megvett fogyasztási cikk mint a követelés fedezete, erre ugyanis jelzálogjog alapítható. Ezen túlmenően azonban a felülvizsgálati kérelmében csak általános követelményként hivatkozott a Ptk. 209.

(2) bekezdésében meghatározott követelmény mellőzésére, annak kimutatása nélkül, hogy a szerződés más feltételeinek, annak összefüggéseinek helyes értékelés mellett miért és mennyiben törvénysértő a jogerős ítélet.

Az ÁSZF egyes pontjai vonatkozásában hozott és az alperes által kifogásolt másodfokú döntéssel kapcsolatban a következők állapíthatók meg:

Az ÁSZF 3/B pontja tekintetében helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az adókártya, a bankszámlakivonatok és közüzemi számlák fénymásolata - amelynek benyújtását az alperes a fogyasztók felé előírta - nem szükségesek az adós személyazonosságának megállapításához és ezzel az alperes olyan személyes adatok birtokába kerül, amely a hiteljogviszonnyal nem hozható összefüggésbe, ezért azok kezelése a személyes adatok védelméről szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Adatvédelmi törvény) 5. §-ának (1) és (2) bekezdésébe ütközik. E jogszabályi rendelkezéseket sértő általános szerződési feltétel tisztességtelen és hátrányos a szerződő félre, mert úgy biztosítja az egyoldalúan megfogalmazott feltétellel az érintett fél hozzájárulását, hogy az adatkezelés időtartamát nem közli, ugyanakkor személyazonosításhoz szükséges adatokon felül olyan adatokat tartalmazó okmányok kezelésétől teszi függővé a már megkötött szerződés alapján a hitel folyósítását, amelyekből az érintettekre olyan következtetések is levonhatók, amelyek meghaladják az alperesnek azt a méltányolható igényét, hogy a szerződés alanyát, annak lakcímét biztonsággal azonosítani tudja. Az adókártya, a bankszámla kivonatok másolata, a közüzemi számla fénymásolata, illetve az azokban lévő személyes adatok kezelése nem elengedhetetlen a hitelező jogos igényeinek az érvényesítéséhez. A bankszámla kivonat kezelését nem indokolhatja a csoportos beszédési megbízás sem, egyrészt a fizetésnek ez a módja a hitelező egyoldalú döntésétől függ, másrészt az adósnak ez esetben meg kell adni a bankszámla számát, amelynek valódisága, mivel nem képez banktitkot könnyen ellenőrizhető.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a személyhez fűződő jogok esetleges sérelme sem alapozná meg a szerződési feltétel tisztességtelenségét, mert e jogok sérelmének megvannak a sajátos jogorvoslati eszközei. A kikötés ugyanis már akkor tisztességtelennek minősül, ha megsérti a fogyasztó jogszabály által védett jogait tekintet nélkül arra, hogy a sérelem orvoslására utólag a fogyasztónak milyen lehetőségei vannak.

Az alperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság az ÁSZF 13. és 14. pontjainak egyes kikötéseit a Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése, valamint az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 214. §-ának (1) és (2) bekezdésébe ütköző módon minősítette tisztességtelennek.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a Ptk. 292. §-ában foglalt rendelkezések a perbeli fogyasztói kölcsönszerződés előtörlesztésére nem alkalmazhatóak, mivel a Hpt. 214. §-ának (1) és (2) bekezdése a fogyasztói kölcsön előtörlesztésére vonatkozó speciális szabályozást tartalmaz, amely speciális szabályok megelőzik a Ptk. általános szabályait. Abból kell kiindulni, hogy a Ptk. 1. §-ának (1) bekezdése szerint e törvény az állampolgárok, valamint az állami, önkormányzati, gazdasági és társadalmi szervezetek továbbá más személyek vagyoni és egyes személyi viszonyait szabályozza. Az ugyanezen viszonyokat szabályozó más jogszabályokat, - ha eltérően nem rendelkeznek - e törvénnyel összhangban, e törvény rendelkezéseire figyelemmel kell értelmezni. A Hpt-nek a fogyasztási kölcsönről szóló 212-214/C. §-a a Ptk. alkalmazhatóságával kapcsolatosan csak egy esetben - a 214/B. § a perbeli időben hatályos szövegezése tartalmaz rendelkezést. Eltérő rendelkezés hiányában pedig a Ptk. 292. §-ának rendelkezései a felek jogviszonyára irányadók.

A bíróságnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a fogyasztási kölcsön előtörlesztése kérdésében tartalmaz-e eltérő szabályozást a Hpt. 214. §-a valamint a Ptk. 292. §-a, és ha igen melyik jogszabály rendelkezései kerülnek alkalmazásra. Megállapítható, hogy a hivatkozott jogszabályhelyek rendelkezései között ilyen eltérések nem állnak fenn. A Hpt. 214. §-ának (1) bekezdése szerint fogyasztási kölcsön esetében a fogyasztó - a szerződés megszüntetése érdekében - minden esetben élhet a határidő (lejárat) előtti teljesítés (törlesztés) jogával.

A Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése szerint a jogosult a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt felajánlott teljesítést is köteles elfogadni. A Ptk. 292. §-ának (2) bekezdése nem tesz különbséget az egyszeri, illetőleg a több alkalommal történő előtörlesztés felajánlása között, a hitelező minden felajánlott előtörlesztési összeget korlátozás nélkül köteles elfogadni, ideértve a részletekben való törlesztés esetén az egyes törlesztő részletek összegénél magasabb összegű vagy a szerződésben kikötött időpontot megelőző törlesztést is. Nem áll ellentétben ezzel a szabályozással a Hpt. 214. §-a (1) bekezdésének idézett rendelkezése. A Hpt. 214. §-ának (1) bekezdése megkülönbözteti a "teljesítés" és a "törlesztés" lehetőségét, ami arra utal, hogy az adós nem csupán a hátralévő teljes összeget ajánlhatja fel teljesítésként - avagy egyszer ajánlhatja fel előtörlesztést - hanem a hitel egy részét kitevő "törlesztést" is, tehát a Hpt. rendelkezése sem korlátozza egy alkalomra az előtörlesztés lehetőségét.

A Ptk. 292. § (2) bekezdésének második fordulata szerint előtörlesztés esetén a teljesítés és a lejárat közötti időre kamat vagy kártalanítás nem jár, annak kikötése - jogszabály engedélye hiányában - semmis. Nincsen olyan jogszabály, amely fogyasztási

kölcsön esetében a kamat vagy kártalanítás fizetésére vonatkozó megállapodást engedélyezné. A jelzálog-hitelintézetekről szóló 1997. évi XXX. törvény 7. §-a például kifejezetten felhatalmazza a jelzálog-hitelintézeteket arra, hogy a szerződésben kikötheti: "a jelzáloghitel lejáratát megelőzően nem fizethető vissza. Előtörlesztés elfogadása esetén jogosult a lejárat előtti visszafizetéskor az elmaradt hasznát érvényesíteni." Mindebből az következik, hogy az előtörlesztés miatti kártalanításra a hitelintézet csak jogszabályi felhatalmazás alapján jogosult. A Ptk. tehát a 277. §-ában írt jogelvnél az adós érdekeit helyezi előtérbe, a hitelező a lejárat előtt visszafizetett kölcsönt is köteles elfogadni és eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában akkor sem tarthat igényt a kártalanításra vagy kamatra, ha esetleg kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja a visszakapott kölcsönösszeget kihelyezni. Az alperes a 13. pontban alkalmazott technikával, ezt a tilalmat kívánta megkerülni, amely tisztességtelen és az adósra indokolatlanul hátrányos a fentiek tükrében.

A Hpt. 214. §-ának (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a fogyasztó él az előtörlesztés jogával a hitelező köteles a hiteldíjat arányosan csökkenteni. A hiteldíj fogalmát a Hpt. 212. §-ának (2) bekezdése határozza meg. Eszerint a teljes hiteldíj a fogyasztó által a kölcsönért fizetendő terhelést jelenti, amely tartalmazza a kamatokat, a folyósítási jutalékot és minden egyéb, - a kölcsön felhasználásával kapcsolatosan fizetendő - költséget. Kártérítést tehát a teljes hiteldíj sem tartalmaz, ezért annak felszámítására a Hpt. 214. §-ának (2) bekezdése szerint sincs a hitelezőnek jogi lehetősége. A hitelező a törlesztés valamint a lejárat időpontja közötti időtartamra kamatot sem számíthat fel, ezért a hiteldíj arányos csökkentésénél a kieső kamatot nem veheti számításba. Felszámíthatja viszont azt a többletköltséget, amely az előtörlesztés következtében nála felmerül. Ezt teheti olyan formában, hogy a csökkentett hiteldíj mellett ún. stornódíjat állapít meg a költségei kompenzálására, vagy pedig a hiteldíj arányos csökkentésénél veszi azt számításba. Az adós által visszafizetett összeget a hitelezéssel üzletszerűen foglalkozó pénzügyintézet új kihelyezéssel hasznosíthatja, az arra történő előkészületet - és ezáltal a kár elhárítását - segíti a 13. pont (iv) alpontja miszerint az adósnak az előtörlesztésről a hitelezőt 30 nappal korábban írásban kell értesítenie.

Jogsértés nélkül állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az ÁSZF 22. pontjának az a kikötése, amely a hitelezőre bízta, hogy a gépkocsi károsodása esetén a biztosító által fizetett kártérítési összegnek - a hitelező lejárt követelése kielégítése után fennmaradó részét kifizetni-e az adósnak vagy előtörlesztésre fordítja - tisztességtelen.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy ez a kikötés nem bontja meg a jogosultságok és kötelezettségek egyenlőségét. A Ptk-nak a szerződésre vonatkozó szabályai annak alapul vételével születtek, hogy a felek tárgyalások, alku folyamatok eredményeként kötnek szerződést. Erre a tipikus esetre vonatkoznak a diszpozitív szabályok. A felek ezektől a diszpozitív szabályoktól eltérhetnek, de a mellérendeltség és az egyenjogúság elve nem sérülhet, ezért az alperes sem fordíthatja át az adóst megillető előtörlesztés jogát kötelezettséggé. Tény, hogy a hitelező és az adós között biztosítási célú opciós szerződés is létrejött, és ha a kárt a biztosító megtéríti, az a biztosítéki vagyontárgy helyébe lép. A hitelező azonban az opciós jogát csak az adós szerződésszegése esetén gyakorolhatja. Ugyanakkor az általános szerződési feltételek szerint az adós akkor is engedményezi a biztosító által fizetett kártérítési összeget, ha a hitelezővel szemben nincsen lejárt tartozása. Ilyen körülmények között még az a jog is megilleti, hogy olyan módon fordítsa előtörlesztésre, amely a korábban kifejtettek szerint ugyancsak tisztességtelen. A támadott szerződési feltétel tehát az alperest juttatja indokolatlan előnyhöz a fogyasztó hátrányára.

Az ÁSZF 23/B. és 23/D. pontját, valamint a "Teljes védelem" elnevezésű nyilatkozat hivatkozott kikötései mivel a perben nem álló biztosító és a fogyasztó közötti biztosítási jogviszonyra vonatkoznak, az alperes álláspontja szerint nem lehetnek tisztességtelennek.

A Legfelsőbb Bíróság nem osztotta az alperes jogi álláspontját. Az adatvédelmi törvény 5. §-ának (1) és (2) bekezdése szerint személyes adatot - különösen az adatvédelmi törvény 2. §-a 2/b. pontjában írt egészségi állapotra vonatkozó különleges adatot, csak az ott írt célból és mértékben kezelhet harmadik személy. A fogyasztó egészségügyi adatainak az alperes részére történő átadása a fogyasztó személyes adataival való rendelkezési jogának sérelmével jár, és ugyanilyen hátrányos a hitelszerződéssel kapcsolatos adatok átadása az élet- és vagyonbiztosítási szerződést kötő biztosító részére; végül az a kikötés is, hogy a fogyasztóval semmiféle szerződéses kapcsolatban nem álló kívül álló harmadik gazdálkodó szervezet betekinthesse a fogyasztó nyilvántartott adataiba. Az a körülmény, hogy a 23/B. pont olyan szerződési nyilatkozatot fogalmaz meg általános szerződési feltételként, amely nem a hitelviszonyra, hanem egy biztosítási jogviszonyra vonatkozik, összeegyeztethetetlen a hitelszerződés rendelkezéseivel, a jogviszonyok elválaszthatóságának és önállóságának elvével. Nem sértett ezért jogszabályt a másodfokú bíróság a kikötések tisztességtelenségének megállapításával.

Az ÁSZ 23/D. és 25. pontokban foglalt fogyasztói nyilatkozat - ahogyan helyesen a másodfokú bíróság megállapította - mivel magának

az ÁSZF-nek a megismerésére vonatkozik, összeegyeztethetetlen a nyilatkozat rendeltetésével. A hivatkozott rendelkezések akkor sem alkalmasak annak igazolására, hogy a fogyasztónak ténylegesen lehetősége volt az ott írt szabályzatok megismerésére, valamint az adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztatás megtörténtére, ha egyébként az alperes vele az ÁSZF minden oldalát aláíratja. A biztosító társaság Üzletszabályzatára, és az adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztatás tartalmára az ÁSZF csupán utal, ezek azonban nem részei, nem mellékletei a szerződésnek, illetőleg az ÁSZF-nek. Abban az esetben, ha ezek a szabályok nem kerülnek beépítésre az ÁSZF-be, úgy a másik szerződő félnek mellékletként át kell adni, mert a megfelelő tájékoztatás csak így biztosítható.

Helytállón állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az ÁSZF 26. pontjában írt feltétel tisztességtelen, mert az adatvédelmi törvénynek a már ismertetett 5. §-ának (1) és (2) bekezdésébe ütközik a fogyasztó adatainak tárolás céljából az alperes P-ban bejegyzett anyacégéhez történő továbbítása.

Alaptalanul hivatkozik az alperes arra, hogy a nevezett cég az adatvédelmi törvény 2. §-a 7/b. pontja szerint adatfeldolgozónak minősül. A hivatkozott jogszabályhely szerint adatfeldolgozó az a személy vagy szervezet, amely az adatkezelő megbízásából személyes adatok feldolgozását végzi. A törvény 4. §-a szerint az adatoknak feldolgozás céljából történő továbbítása a személyes adatok védelméhez fűződő jogot nem sérthet. A perbeli esetben azonban a hitelszerződés céljával nincs összefüggésben a fogyasztó személyes adatainak tárolás céljából olyan szerv részére történő kiadása, amellyel a fogyasztó semmilyen jogviszonyban nem áll. Adatainak ilyen módon történő továbbítása tehát a személyes adataihoz fűződő jogának sérelmével jár.

Helytállón állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a fogyasztó személyes adatainak az engedményezéssel kapcsolatos tárgyalások alkalmával történő átadásáról rendelkezni, - az ÁSZF 27. pontja - tisztességtelen. A reménybeli engedményesnek a vételi ajánlat kialakításához szükségtelen a fogyasztó személyes adatainak megismerése. Ha vételi ajánlathoz a hitel még fennálló összegének, valamint a kölcsön biztosítékainak az ismerete elegendő. Az engedményezési szerződést megkötő engedményes a Ptk. 329. §-ának (1) bekezdése alapján az engedményező helyébe lép és ebből eredően megismeri a szerződés és a fogyasztó valamennyi adatát. Pusztán a szerződéskötési tárgyalások során az adatok átadása az adatvédelmi törvénybe ütközik, ezért a kikötés tisztességtelen.

Osztotta a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy az ÁSZF 29. pont (i) alpontjának első fordulata - a felmondás lehetőségének bármely szerződésszegés esetére történő

kikötése - tisztességtelen. Az tény, hogy nincs olyan jogszabály, amely csak bizonyos szerződésszegések esetére biztosítja a hitelező részére a felmondás jogát. A támadott szerződési feltétel azonban azonnali hatályú felmondást tesz lehetővé bármely szerződésszegés esetére. A Ptk. a súlyos jogkövetkezménnyel járó azonnali hatályú felmondás eseteinek szabályozásánál olyan felmondási okokat fogalmazott meg, amelyek az adós rosszhiszemű, csalárd magatartásával, a szerződés gazdasági rendeltetésének megghiúsulásával a hitelezők biztonságának a megóvásával vannak összefüggésbe. Ez a törvényi diszpozitivitás megfelelően biztosítja a kockázatok elosztását. Ezt az egyensúlyt azonban indokolatlanul és egyoldalúan megbontja a vitatott szerződési feltétel, amely a szerződés teljesítését, a hitelező érdekeit nem veszélyeztető kötelezettségek megszegését is aránytalanul súlyos jogkövetkezménnyel sújtja. Nem volt jogszabálysértő a 29. pont (i) alpontjának második fordulatában foglalt annak a kikötésének az érvénytelenítése sem, miszerint a felszólítás postára adásától számított 8 nap elteltével a felszólítás kézbesítésének igazolása nélkül is jogot biztosít a hitelezőnek a szerződés felmondására. A felszólítás címzett jognyilatkozat. Akkor hatályosul, ha az a másik félhez megérkezik. A felmondás előtti felszólítást a Ptk-nak a kölcsönös együttműködésre vonatkozó követelménye kívánja meg. Ennek pedig nem felel meg a vitatott kikötés, mert a felhívás nem tudja betölteni a rendeltetését, ha nem biztosított a fogyasztó számára annak megismerése. Ugyanakkor nem biztosított a fogyasztó részére annak ellenőrizhetősége sem, hogy a felmondás gyakorlásának egyik - kikötött - feltételének valóban eleget tett-e a hitelező. Ilyen körülmények között az alperesnek az a "vállalása", hogy a felszólítással lehetővé tegye az elmulasztott kötelezettség teljesítését csupán látszata az együttműködésnek, amely a kézbesítési vélelem kikötésével elkerülhető lett volna.

A másodfokú bíróság helyesen ítélte tisztességtelennek az ÁSZF 30. pontjának azon kikötését, amely lehetővé teszi az alperes számára a hitelszerződés egyoldalú módosítását anélkül, hogy erre az esetre lehetővé tenné a fogyasztók számára a szerződés azonnali hatályú felmondásának lehetőségét. A feltételt a Rendelet 2. §-a d/ pontjának második fordulata értelmében minősítette tisztességtelenné.

Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy az adós felmondása lehetőségének egyidejű biztosítása szükségtelen, mivel a fogyasztónak bármikor jogában áll előtörlesztéssel a szerződés megszüntetése, így az érdekeit a kikötés nem sérti, számára egyoldalú hátrányt nem jelent. Amennyiben ugyanis az adós az ÁSZF 13. pontjában írt módon - előtörlesztéssel - szünteti meg a hitelszerződést, úgy a hitelezőt megilleti a stornódíj, illetőleg a

költségei felszámításának jogosultsága. Abban az esetben azonban ha a hitelező a hitelszerződésre vonatkozó feltételeket, valamint a hiteldíjat saját elhatározásából egyoldalúan módosítja, a fogyasztó részére biztosított felmondás gyakorlása a jogviszony elszámolásának módja tekintetében nem eredményezhet azonos helyzetet az alperes érdekkörében vagy magatartására visszavezethető azonnali hatályú felmondás miatti előtörlesztés között.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.095/2007/8. számú ítéletét a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése szerint hatályában fenntartotta.

A felperesnek perköltsége nem merült fel, ezért arról a Legfelsőbb Bíróságnak rendelkeznie nem kellett, a felülvizsgálati kérelem sikertelensége folytán az alperes a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeit maga viseli.

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztését a felülvizsgálati eljárás befejezésére tekintettel megszüntette.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2009.január 6.

**Salamonné Dr. Solymosi Ibolya s.k. a tanács elnöke,
Gyöngyösiné Dr. Gyügyei Klára s.k. előadó bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró**

A kiadmány hitelélül:

*bíróági írnok
(PBné)*